

Õiguskantsler

Teie 05.02.2016 nr

Meie 05.04.2016 nr 7-4/160298/1601422

Eesti peretoetuste maksmise peatamine

Lugupeetud []

Pöördusite õiguskantsleri poole murega, mis puudutas peretoetuste maksmise peatamist Eestis. Sellise otsus tegi Sotsiaalkindlustusamet põhjusel, et Teie Norras töötav abikaasa taotles peretoetusi Norras.

Uurisin põhjalikult Teie tõstatud küsimusi ning palusin selgitusi ja andmeid ka Sotsiaalkindlustusametilt. Kõiki asjaolusid arvesse võttes leidsin, et Sotsiaalkindlustusameti tegevust tuleb pidada õiguspäraseks. Selgitan lähemalt.

Reeglid peretoetuste maksmise kohta olukorras, kus pere või osa perest asub elama või töötama teise Euroopa riiki,¹ annab Euroopa Parlamendi ja Nõukogu sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise [määrus](#) nr 883/2004 (lühidalt *määrus*). Nende reeglite üheks aluspõhimõtteks on korraga vaid ühe riigi õiguse kohaldamine. See, millise riigi õigust kohaldatakse, tuleneb määrusest; isik või pere seda ise valida ei saa. Reeglina on selleks riigiks lapsevanema töökoha riik.² Kui töötab vaid üks lapsevanem, maksab peretoetusi järelikult riik, kus see lapsevanem töötab. Kui lapsevanemad töötavad erinevates riikides, maksab toetusi see riik, kus elab laps.

Märkisite oma pöördumises, et Teie abikaasa alustas töötamist Norras 2015. a veebruaris. Samal ajal Teie ei töötanud ja elasite perega Eestis. Seega kohaldus Teie perele alates 2015. a veebruarist Norra õigus. Kuna Sotsiaalkindlustusametil selle kohta teave puudus, maksis ta Teie perele siiski peretoetusi kogu 2015. aasta jooksul.

8. detsembril 2015 teavitas Norra ametiasutus Sotsiaalkindlustusametit, et Teie abikaasa on esitanud 30. novembril taotluse peretoetuste saamiseks Norras. Lisaks palus Norra ametiasutus Sotsiaalkindlustusametilt andmeid selle kohta, kas Teie Eestis töötate või mitte ja kus on Teie pere elukoht. Sotsiaalkindlustusameti kinnitusele edastati soovitud andmed Norrale 29. detsembril 2015. Samal päeval tegi Sotsiaalkindlustusamet ka otsuse peatada Teile peretoetuste maksmine Eestis.

¹ Lisaks Euroopa Liidu riikidele kohaldatakse määrust ka Euroopa majanduspiirkonna riikides, kuhu kuulub ka Norra.

² Töötamisega võrdseks tuleb lugeda muu hulgas ka need olukorrad, kus töösuhe on ajutiselt peatatud, näiteks lapsehoolduspuhkusel olemise tõttu (tulenevalt määruse ühetaolise kohaldamise ja tõlgendamise eest vastutava halduskomisjoni 12.06.2009 [otsusest F1](#)).

Kuigi peatamise otsuse tegemise hetkel ei olnud Norra ametiasutus veel Teie perele toetusi maksma hakanud, võib asuda seisukohale, et määruse rakendamise reeglite³ järgi võis Sotsiaalkindlustusamet sellise otsuse teha, kui ta oli veendunud, et määruse reeglite järgi on peretoetuste esmaseks maksjaks Norra ja erimeelsusi Norraga selles küsimuses ei ole.⁴ Nimelt näevad määruse rakendamise reeglid ette, et riigil, kelle õigust kohaldatakse, tekib kohustus maksta toetusi sellest kuupäevast, mil seni toetusi maksnud riik toetuste maksmise lõpetab. Selleks peavad riigid vastastikku informatsiooni vahetama. Sotsiaalkindlustusameti kinnitusel niimoodi ka toimiti: Norra ametiasutusele anti teada, et Eestis peatatakse Teile toetuste maksmine alates 1. jaanuarist 2016, millest alates tekkis kohustus toetusi maksta Norral.

Sotsiaalkindlustusamet oleks võinud teha otsuse peretoetuste maksmise peatamise kohta sellise arvestusega, et Norra ametiasutus jõuaks otsuse peretoetuste maksmise kohta teha enne peatamist ja peretoetuste väljamaksmisel ebamõistlikke viivitust ei teki. Tagant järele ei ole aga võimalik ega ka otstarbekas kindlaks teha, kas ja mil määral oleks Sotsiaalkindlustusamet pidanud peretoetuste maksmise peatamise otsusel seda ette nägema.

Seejuures pole tähtis, et Teie abikaasa esitas Norra ametiasutusele taotluse maksta vaid täiendavaid peretoetusi (Norra ja Eesti peretoetuste summa vahe) saamiseks. Taotlust läbi vaadates pidi Norra ametiasutus lähtuma määruse reeglitest. Nagu praegu teada, maksis Norra ametiasutus täiendavaid peretoetusi selle perioodi eest, mil Teie pere sai peretoetusi ka Eestist, ja täismääras Norra peretoetusi selle perioodi eest, mil Teie pere Eestist toetusi ei saanud.

Veel küsisite selle kohta, miks taastati peretoetuste maksmine Eestis alles 1. märtsist 2016, kuigi Te asusite Eestis tööle juba 3. veebruaril 2016. Põhjus seisneb määruse rakendamise reeglites, mille järgi tuleb asutusel, kes maksab peretoetusi kuu alguses, jätkata toetuste maksmist jooksva kuu lõpuni ka siis, kui kuu kestel toetuste maksmiseks kohustatud riik muutub.⁵ Kuna veebruarikuu alguse seisuga oli hüvitisi kohustatud maksma Norra, ei saanud Sotsiaalkindlustusamet peretoetuste maksmise kohustust üle võtta kohe, kui Te tööle asusite, vaid alles järgmise kuu algusest ehk 1. märtsist 2016.

Loodan, et antud selgitustest on Teile abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Sotsiaalkindlustusamet

Angelika Sarapuu 693 8427
Angelika.Sarapuu@oiguskantsler.ee

³ Määruse rakendamise reeglid on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu [määrusega](#) nr 987/2008 (nn rakendamismäärus).

⁴ Riikidevaheliste erimeelsuste puhuks näeb rakendusmäärus ette omaette reeglid selle kohta, milline riik on kohustatud toetusi ajutiselt maksma.

⁵ Rakendamismääruse artikkel 59 lõige 1.